

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste keskühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas " 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1–2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudteelaodes, riigi- ja omavalitsuseenijate keskliitu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetus ja talitus:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon, Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülj	Kr. 30.—
Pool lehekülge	" 15.—
Veerand "	" 7,50
Kaheksandik "	" 4.—
Tekstis 50 prots. kallim.	

Nr. 6

30. juunil 1929 a.

VI aastakäik

SISU: Riigiteenijate Keskliit jonnib. — Riigiparaat reformide nõiarangis. — Läti raudteelaste X. kongress 7.—9. juunil s. a. Riias. — Posti-t. t. teenijate kutseühisuse X. tegevusaasta aruanne ja 1929/30. t. a. eelarve. — Roopalukk (lõpp). — Mis on sotsiaalpoliitika. — Ometi ükskord õigesti otsast. — Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevuse kohta. — Veduri- ja rongiteenijate tööpäev ebamääraselt pikk. — Hädahohtlikud ukсед. — Püsigem! — Välismaade raudteelastest. — Lühikesi märkusi välismaade riigiteenijate üle.

**Raudteelased,
postlased,
üldriigiteenijad!**

**Uuendage „SIDE“ tellimisi
II poolaasta peale.**

Riigiteenijate Keskliit jonnib.

Raudteelaste keskühing ja Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühing nõuavad kiires korras nõuamiste vahelkordade jaluleseadmist.

Mäletavasti otsustasid Raudteelaste keskühingu ja Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühingu saadikud 5. mai k. a. saadikutekogu koosolekul keskliidu juhatuse valimistest mitte osa võtta ja omalt poolt ka mitte esindajaid anda keskliidu juhatusse, sest et nende poolt esitatud nõudmised keskliidu juhatuse töövõime tõstmiseks ja üldse keskliidus valitseva õhkkonna tervendamiseks saadikutekogu enamuse poolt vastuvõtmist ei leidnud. Ühes sellega aga deklareerisid nad, et nad sellega sugugi veel keskliidust ei lahku ja kõigiti viimasega koos saavad töötama riigiteenijaskonna huvide kaitsel ja teda selleks vajalikkude sammude läbiviimisel kõigiti toetavad.

See nimetatud organisatsioonide samm on aga Keskliidu jupitrid nii ära vihastanud, et nad nüüd niisuguste sammudeni on laskunud, mis riigiteenijaskonna huvides kõige teravamalt hukka mõista tulevad. Nimelt on Keskliit asunud nüüd nimetatud organisatsiooni ignoreerima. Selle tagajärjel on viimastel nädalatel juhtunud mitu nende organisatsioonide ümber koondunud riigiteenijate meeleolule väga rusuvalt mõjuvat intsidenti. Kõige pealt on Keskliidu juhatuse esinenud vabariigi valitsuse ees oma põhikirjade alusel töötavate riigiteetvõtete teenijaile puhaskasustlisatasude maksmise küsimuses niisuguste seisukohtadega, mis ennast kuidagi kaitsta eilase, ilma etta varem oleks tutvunenud Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühingu seisukohtadega, ehkki talle väga hästi teada pidi olema, et suured hulgad kõneall olevate ettevõtete teenijaist nimetatud ühinguusse kuuluvad (Maapanga ametnikud näit. eranditult).

Teiseks oli keskliidule võimaldatud oma esindaja kaudu osa võtta rahaministeriumis riigiasutiste koosseisude ettepanekuid läbivaatava komisjoni tööst ja jällegi ei pidanud keskliit tarviliseks ühendusse astuda ei raudteelaste keskühinguga ega ka Tallinna r.-o. ühinguga, et selgusele jõuda nende ühingute ümber koondunud riigiteenijate huvide kaitses

tarvilikkude sammude üle. Selle tõttu on nimetatud riigiteenijate liikide huvid tähendatud komisjonis ilma igasuguse kaitseta jäänud, sest et komisjoni tööst osa võtnud keskliidu esimehel hra Martensil kui postiteenijal muidugi aimugi polnud raudteelaste ja üldriigiteenijate vajadustest ja hädadest.

Ei ole küllalt teravaid sõnu selleks, et öieti nimetada niisugust teguviisi keskliidu esimehe poolt. Riigiteenijaskond on aastate viisi nõudnud, et temale võimaldaks osa võtta nende küsimuste arutamisest, mis riigiteenijaskonda riivavad. Ja kui nüüd selleks väikene võimalus pakutakse, siis leiab keskliidu esimees paraja aja tulnud olevat, et oma väljaastumisega tõendada — riigiteenijaskond pole veel küps selleks, et talle seda võimaldada. Ja häbiga peab tunnustama, et tõesti seni kui hra Martensi arusaamisega isikud keskliidu eesotsas püsivad, on küll raske veel edaspidi niisuguste nõudmistega valitsusvõimude poole pöörduda.

Saame aru sellest, et ainult enda arvamistest lugu pidav isik end puudutatud võib tunda, kui korraga tema arvamistest ja arusaamistest erinevate seisukohtadega esineda juletakse, kuid see ei tohi ometigi talle õigust anda ära kasutada oma seisukohta selleks, et selle eest niisugusel viisil organisatsioonidele kätte maksma asuda.

Seni kui raudteelaste keskühing ja Tallinna r.-o. ühing keskliitu kuuluvad, on nad ka õigustatud nõudma, et keskliit nende liikmete huvide kaitses sama energiliselt tegutseks nagu teistegi keskliidu liigete omade eest. Kasutab aga keskliidu esimees oma seisukohta ära selleks, et niisugusel täitsa lubamatul viisil nende organisatsioonide vastu intrigeerida, siis tuleb neil tõsiselt kaalumisele võtta küsimus, kas on neil üldse enam mõtet niisugusesse keskliitu kuuluda. Nagu luupeetud lugejad juba eelmisest „Side“ numbrist leidsid, ongi raudteelaste keskühing oma presiidiumile ülesandeks teinud uue Keskliidu loomiseks tarvilikke samme astuda. Samuti arvustati 18. juunil ära peetud Tallinna r.-o. ühingu volinikkudekogu koosolekul väga teravalt

keskliidu teguviisi. Vahepeal on aga selgunud asjaolud, mis siis veel teadmata olid. Ja nagu kuuleme, ongi Tallinnar.-o. ühing ja raudteelaste keskkübing otsustanud keskliidu tähelepanu kirjeldatud nähtuste lubamatusele juhtida ja nõuda, et keskliit kiires korras tarvilised sammud

astub nende kõrvaldamiseks ja normaalsete vahekordade jaluleseadmiseks.

Loodame, et keskliit seda ka viibimata teeb, sest oleks enam kui kurb, kui senisele keskliidu lagunemisele järgneks veel nende kahe suurema ühingu sealt lahkumine.

D e m o k r a a t.

Riigiaparaat reformide nõiaringsis.

Riik sarnaneb mitmeti elavale organismile. Ja nagu iga elav organism, nii on ka riik alalises arenemises, täienemises. Niipea kui see arenemine seisma jääb, ähvardab nii riiki kui igat teist elavat organismi hääbumine. Sellepärast on täitsa loomulik, kui riigi organisatsioonis, eriti valitsemise aparaadis, aeg-ajalt muudatusi ette võetakse. Elu tormab peatamatult edasi ja riigi organisatsioon peab suutma temaga sammu pidada, temale kohaneda. Kuid iga muudatus peab vastama ka elu nõuetele, peab olema neist ette kirjutatud ja suutma neid rahuldada. Igasugused muudatused muudatuste enestepärast, võivad ainult kahju tuua ja toovadki seda. Kuid näib, et meil tarviliseks peetakse just sellest viimasest teest kinni pidada.

Kahtlemata on meie riigiaparaadis puudusi, mis kõrvaldamist nõuavad, reforme tingivad. Kuid see viis kuidas meil neid reforme algatatakse ja ka tegelikult läbi viiakse on küll kõike muud kui otstarbekohane.

Iga reformi sihiiks peab olema olemasolevate puuduste kõrvaldamine, riigielu arenemiseks soodsama olukorra loomine. Et seda sihti saavutada, peab kõige pealt tundma õppima senise seisukorra puudusi, peab selgusele jõudma, millest need puudused nimelt olenevad, missugused nähtused kõrvaldamist nõuavad ning kuidas see sündima peab. Ainult siis kui need tingimused on silmas peetud, võib loota, et ette võetud reformist tõesti kasu on. Mis sünnib aga meil? Meil on reformide algatamiseks ja nende läbiviimiseks hoopis teised põhjused, suuremalt osalt isiklikud kaalutlused ja parteipoliitilised sihid.

Juba enam kui 10 aastat korraldame ja reformeerime oma riigiaparaati; mõnel alal on teda selle aja vältel enam kui kümme korda reformeeritud, kuid ometigi ilmuvad pea iga päev uued reformide kavatsused. Kuigi elu muutub, ei muutu ta

kaugeltki niisuguse pöörase kiirusega, sellepärast on selge, et mitte kõik reformid polnud tarvilikud või polnud valitud abinõud otstarbekohased, kui tarvidus reformide järgi olemas oligi.

Vaatame ainult mõnda viimasel ajal ette võetud või alles kavatsetud reformi riigiaparaadis. Jätame seal juures kõrvale kavatsused põhiseaduse muutmiseks, kus keegi veel õieti ei tea, millest need arvatavad puudused olenevad ja kas soovitatavad muudatused suudavad ka neid kõrvaldada.

Tähtsamaks riigiaparaadi reformiks viimaste aastate sees on kahtlemata n. n. 7-ministeeriumi seadus. Peaks sellepärast oletama, et selles ette nähtud muudatused ja tarvidus nende järele on kõige suurema asjalikkusega läbi kaalutud ja et nii pea tarvidust ei peaks olema jälle uuteks muudatusteks. Tegelikult pole aga seni veel ükski selle seaduse pooldajaist suutnud küllalt veenvalt tõendada, missugused asjalikud kaalutlused selle seaduse paratamatuks tegid ja missugused on tema kaudu ette võetavate muudatuste paremused senise korraga võrreldes. Hoopis vastuoksa, on väga autoriteetselt poolt tõendatud, et see seadus juba kõige lähemal ajal tingib jälle uusi reforme, uusi muudatusi. Ja see on ka tegelikult juba tõestunud. Veel pole see seadus tervelt jõussegi saanud astuda, kui juba ilmsiks tulevad tema muutmise kavatsused.

Nii on juba riigikontroll esinenud kavaga, mis ette näeb aktsiisi ja otsekoheste maksude valitsuste ühendamise üheks ühiseks maksuvalitsuseks, ehkki kõneall olevas seaduses nad ette on nähtud eraldi iseseisvate valitsustena. See riigikontrolli ettepanek aga on veel huvitav teises suhtes — ta näitab kui vähe meil riigiasutuste ja riigitegelaste juures vastutustundet on. Riigikontroll tõendab oma põhjendustes selle ettepaneku juurde, et temale niisuguse ühendamise vajalikkus juba

tükk aega selge olla olnud, nimelt eelmise aasta tegevuse ülevaate kokkuseadmisel juba, kuid ometigi laskis ta rahuliku südamega veel 2 kuud tagasi, kui kõneall olev seadus riigikogus arutusel oli, sellesse tähendatud valitsused iseseisvate majandusministeeriumi jaotustena ülesse võtta, ilma et oleks iitsatanudki oma suurest ülesleidusest. Teisest küljest näib aga, et need riigikontrolli kavatsused veel kuigi põhjalikult läbi kaalutud pole; on vast küll põhjalikumalt kui seni selgitatud kõrvaldamist nõudvad puudused, kuid et abinõud, mis nende kõrvaldamiseks soovitakse, tõesti otstarbekohased oleksid, see näib küll veel hoopis põhjalikumalt tõestamist ootavat ja asjata arvab riigikontroll, et tema meetod reformide läbiviimiseks meil seni midagi olematut on. Ei, selle meetodi järgi on kõik meie senised reformid läbi viidud; nad on sama vähe läbi kaalutult ette võetud.

Agas mitte ükski riigikontroll ei käi ümber selle seaduse muutmise kavatsustega. Hoopis reaalsemad muutmise — õigem möödahiilimise — kavatsused on valmis majanduse- ja põllutöoministeeriumis. 7-ministeeriumi seaduse järgi pidi kogu kataster olema koondatud põllutöoministeeriumi. Nüüd on aga teatud ringkonnad arvamisele jõudnud, et hoonete ja tööstusettevõtete ning veejõudude kataster põllutöoministeeriumi ikkagi ei huvitavat(!) ja sellepärast tulla esimesed jätta majandusministeeriumi, viimane aga teedeministeeriumi alla. Nii omaksime siis selle loodetud paraleelsete ülesannetega asutuste koondamise asemel tulevikus senise kahe katastri asutuse asemel neid tervelt kolm!

Edasi. Aastaid on meil kõneldud ja kirjutatud — riigiasutuste asjaajamine ei olevat rahuldav; olevat liig bürokraatiline, aeglane ja kodanikele tülikas. Miks ta aga niisugune on ja kus peituvad nende nähtuste algpõhjused: kas riigiasutuste organisatsioonis, asjaajamist normeerivais seadusis ja määrusis või seda asjaajamist toimetavais ametnikes, missuguste abinõudega need puudused kõrvaldatavad oleksid — see kõik pole seni kedagi huvitanud. Kõigil on vaid üks üllihntne (teoree-

tiliselt muidugi) retsept — ametnikkude arv tulevat vähendada — just nagu sellel vene sõjaväe arstil, kes vahva sõduri Šveigi jutustuse järgi kõiki haigusi arstis glütseriiniga sissehõõrumise abil. Ja selle retsepti järgi on ka tegelikult neid nähtusi kõrvaldada püütud, kuid tagajärg on ikka see olnud, et kaebused asjaajamise puudlikkuse üle mitte kadunud pole, vaid ikka suurenenud. Ja nii võime jälle pea oodata uusi selliseid „reforme“, mis omakord jälle uusi tingivad, need jälle uusi jne. just nagu mingis tõelises nõiaringsis.

Kui niisugused nähtused olid kuidagi veel arusaadavad ja andeksantavad riigi algaastail, kus polnud ei kogemusi ega sagedasti ka aega põhjalikkudeks reformi kavatsuste läbikaalumiseks, siis peaks ometi nüüd ammuigi juba olema aeg sellest halvast harjumusest loobuda kui me ei taha, et riik selle all kannatab, ja raskesti kannatab. Igal alal on ebastabiilsus kardetav, kuid eriti kardetav on ta riigielus. Meile riigiteenijatele on ta aga eriti kardetav selle tõttu, et meie kunagi ei või olla kindlad selles, mis meile järgmine kuu toob. Niisugune ebakindlus halvab aga töövoimet, oma alasse süvenemist, täiendamist ja sellepärast on ta kahjulik otsekohe ka riigile. Oleks tõesti aeg, et sellest aru saadaks ja sellest tarvilised järeldused tehtaks. On reformid ühel ehk teisel alal tarvilised, tulevad nad muidugi paratamata ette võtta, kuid siis juba igati läbi kaalutult, nii et sealsamas kohe jälle tarvidust poleks uute muudatuste järgi. Oleme kuni tüütuseni korranud, et riigiaparaadisse puutuvais küsimusis see märksa kergem oleks, kui selle juures ära kasutataks riigiteenijate kogemused igapäevast elust ja kordame seda jällegi. Ei saa aga ühes sellega tähendamata jätta, et ka ise endi senist poliitikat muutma peame, nii et mitte üks riigiteenija või paremal juhul vaid mõni üksik oma arvamisi ei saaks esitada kui riigiteenijaskonnas oma. Selleks tuleb nõuda, et seaduseandlikus korras kindlaks määrataks kunas ja kuidas riigiteenijaskond oma soove ja arvamisi avaldada saab. Sellest aga teine kord lähemalt.

R.

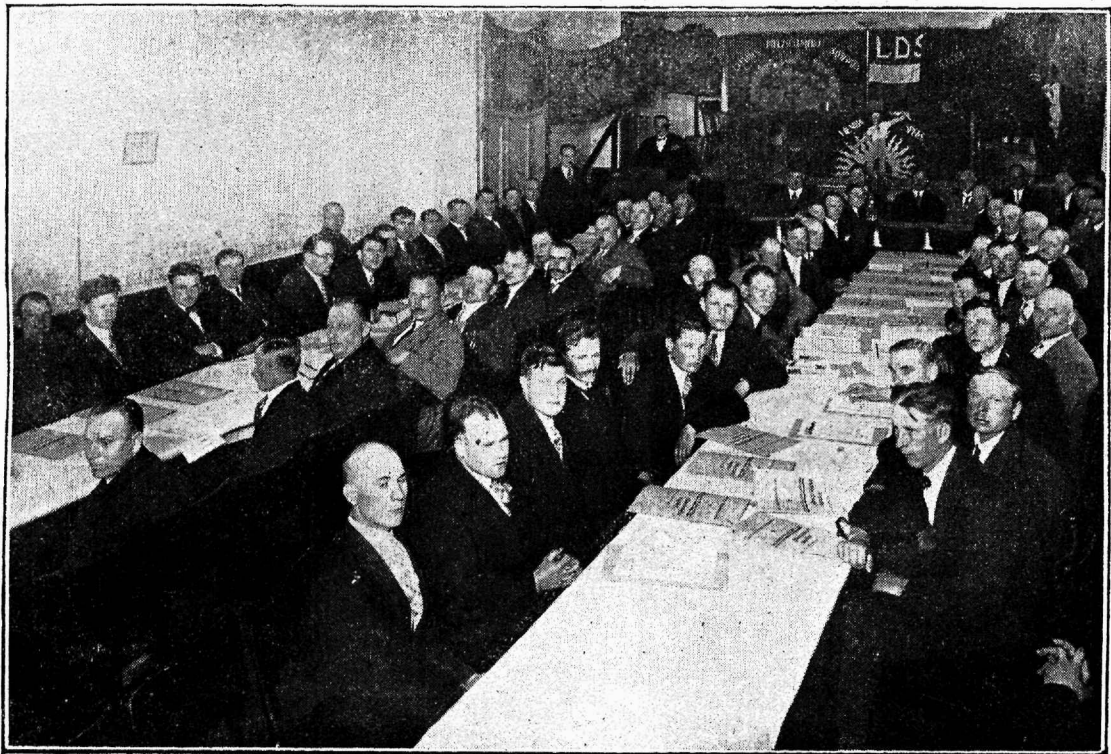
Läti raudteelaste X. kongress 7.—9. juunil s. a. Riias.

(Muljeid).

6. juunil tossutas meid, s. o. kolme raudteelaste saadikut, rong nr. 1 Riia poole, kuhu jõudsimel järgmisel hommikul. Et keskühingu juhatus meie sõidust Läti ühingu ette teatas, siis oli ka nende juhatus terves koosseisus ja teised kongressi saadikud vaksalis vastas. Kohe viidi meid jaama lähedale võõrastemajja, kus kaks tuba meie jaoks oli üüritud,

Valimistele järgnesid külaliste tervitused, mis kestsid umbes kaks tundi, mille lõpul kell 2 kahetunniline lõunavaheaeg välja kuulutati.

Kongressi päevakord oli järgmine: 1) aruanded; 2) referaadid: a) seimi rahaasjanduse komisjoni esimehelt Bastian'ilt, b) psühhotehnika kabinet'i juhatajalt Drille'lt, c) seimi esimehelt N. Kalnin'ilt, d)

Läti raudteelaste X. kongress Riias.

ühes täielise ülespidamisega. Ka oli meie juhiks ja tõlgiks määratud üks keskjuhatususe liikmetest.

Kell 10.20 juhiti meid kongressile, kuhu juba saadikud olid kokku kogunud.

Meid asetati külaliste toolidele, kus tutvustati teiste kohalikkude külalistega, muuseas seimi esimehe dr. Kalnin'iga, teedeministri Osolin'iga seimiliikme (endise raudtee finantsdirektori) Bastian'iga. Kell 11 avas kongressi ühingu keskjuhatususe esimees Zeibold, tervitades külalisi ja kongressi saadikuid ja andes lühikese ülevaate päevatähtsusest. Selle järele valiti kongressi juhatus ja mandaatkomisjon.

tööliste spordi ja valve esitajalt Mattisson'ilt, 3) kongressil ülesvõetud küsimused.

Esimesena andis ühingu keskjuhatususe esimees Zeibold piltliku ülevaate ühingu asutamisest ja arenemiskäigust 10 aasta jooksul, millest näha, et ühing on nende aastate jooksul suuri murranguid üle elanud. Omavaheliste lahkkelide tagajärjel on tekkinud kaks — või õigem ütelda kolm iseseisvat ühingut: 1) vabameelsed (kellede kongressil meie viibisime), 2) must-kollased ja 3) veduriteenijate ühing. Vabameelsel ühingul on pikemat aega tulnud veel kõva võitlust pidada kommu-

nistidega, ehk nende nimetuse järele pahempoolsetega, keda nad aga on suutnud suuremalt osalt välja lüüa, nii et viimasel kongressil pahempoolseid ainult 6 saadikut esitas. Nagu näha läheb Läti kutseühingutel palju aega kaduma enestevahelisteks tülitsemisteks, mis aga kutselelisele liikumisele mitte kasulik pole. Teiseks näib valitsevat vabameelsetes ja kollastes kutseühingutes partei-poliitiline vool, mis ka ühinemiseks kõige suuremaid raskusi tekitab.

Kui vaadata vabameelsete organiseerimise töö tagajärgi, siis on siin palju ära tehtud. Liikmetes valitseb arusaamine kutseühingu tähtsusest ja distsipliin, mis eriti silma paistab nende liikmemaksude maksmisel. Liikmemaksud on määratud palga järele: alammäär 0,50 ja ülemmäär 3 latti kuus — keskmiselt eesti raha järele 85 senti kuus iga liikme pealt.

Liikmete arv ühingus on 4200, selles arvus päevatöölisi 53% ja kuuteenijaid 47%. Ametite järele on ühingus liikmeid kõikidest ametiliikidest.

Sissetulek liikmemaksudest möödunud aastal oli 28.600 latti ümber. Peale selle on neil veel maksud liikmete matusekassasse, perekonnaliikmete matusekassasse ja invaliidide kassasse. Nii et aastane sissetulek maksudest on umbes 40.000 latti. Iga teenija surma korral maksetakse 300 latti ja perekonna liikme surma korral umbes 150 latti.*)

Antakse välja kaks ajakirja — üks lätikeeelne ja teine venekeeelne. Ajakirja saavad ühingu liikmed tasuta.

Juhatuse liikmetest saavad tasu: esimees 30, sekretär, ühes ka raamatupidaja — 80, kassapidaja — 30, 7 juhatuseliiget à 15 latti.

Palgalised jõud: asjaajaja — 180, kantseleiametnik — 100 ja koristaja — 30 latti.

Ühingu ruumid: saal näitelavaga, umbes 250 inimese jaoks, juhatus tuba ja einelaua ruum. Aastane üür — 3350 latti.

Osakonnad saavad liikmemaksud omaile 30% iga liikme pealt. Osakonnad tegutsevad kohtadel iseseisvalt keskjuhatus poolt antud kodukordade põhjal.

Mis puutub Läti raudteelaste organisatsioonide saavutustesse, siis ei ole sel alal, võrreldes Eestiga, suuremat märkida. Mis neil eriti on korda läinud läbi viia,

see on päevatöölise puhkus ühel alustel kuuteenijatega. Puhkust antakse 6-kuulise teenistuse järele kaks nädalat ja viieaastase teenistuse järele kolm nädalat iga aasta. Puhkuse saamiseks sarnaseid takistusi ei pidada olema kui meil.

Kongressi esimesel päeval läks meil korda saada luba sõiduks Dünaburgi raudteetehastega tutvumiseks. Minister tegi korralduse meie saadikutele ja saatjale priisoidupileti väljaandmiseks ja tehaste ülemale meie soovidele vastutulemiseks.

8. VI kell 0,12 istusime neljakesi vagunisse ja hommikul kell 5,30 olime Dünaburgis. Et tehaste kontorites töö kell 9 algab, siis tutvunesime linnaga. Linn on nähtavasti sõjaajal palju kannatanud, mida võib järeldada kokkuvarisenud majadest. Nagu näha on selle linna peaelanikud juudid, sest olime laupäeval linnas ja kõik ärid olid kinni, ning uulitsatel paistis puhkepäeva liikumine.

Kell 8,45 läksime raudtee peatehastesse, kus tehaste ülem meid juba kella 8 saadik ootas (harilikult ilmub tema tehastesse kell 9).

Leidsime selles isikus sarnast lahkust ja sooja vastuvõttu mida ei julgenud loota. Ära kuulates meie soove tutvuneda Läti raudteetehastega ja seal maksva korraga, sammusime eestkätt töökodadesse. Seal tutvunesime kõigepealt tehaste algatusel valmistatud töö lihtsustamise abinõudega. Käisime läbi kõik töökojad. Kõige huvitavam oli, et tehasteülem ise iga vähemat asja peensusteni teadis seletada, isegi pani masinaid meile demonstreerimiseks käima.

Peale töökodade läbivaatamist astusime ülema kabinetti, kus tema minule lahkelt igasuguseid teateid andis, mis mina oma oskusega suutsin küsida.

Mis puutub Dünaburgi tehaste sisseadesse, siis peab küll tähendama, et meie Eesti raudteetehaseid nende kõrval Noa aegseteks võib lugeda.

Töökojad on kõige uuema sisseseadega ja näha on, et neid püütakse ikka edasi paremale järjele seada. Masinad on kõik uued. Ääside küte, bandaažide soendus ja karastamine sünnib veegaasiga. Tõstebinõud liiguvad õhusurve ja elektriga, autogeeniline keetmine sünnib elektriga (aggregaat 1000 amp.). Vagunite tõste õhusurvega, vagunite pesemine ja

*) Üks latt = umbes 72 senti.

plekkide puhastamine — pulverisaatoritega. Tööriistad valmistatakse omal jõul, välja arvatud spetsiaal-peened tööriistad. Laos on kolme kuu materjali tagavara.

Tehased töötavad iseseisvalt, alludes otse raudteede peavalitsusele. Tööd antakse eelarve hindadega, puhaskasu (ülejäädid) tarvitatakse tehaste paremale järjele tõstmiseks. Tööliste arv tehastes 620, ametnikkude arv 89. Tehnilise personali arv on umbes 3 korda suurem kui Tallinna peatehastes. Kaudsete kulude % = 90.

Et tehaste sisseseade väga eeskujulik, siis on ka tööd võrreldes Eestiga odavamad. Palkades vahet, võrreldes Läti oludega, suurt ei ole.

Tehastes viibisime meie kella 9—1, s. o. 4 tundi, ja kõige selle aja jooksul andis tehaste ülem seletusi ja andmeid minu küsimuste peale. Et aeg saabus tagasisõiduks Riiga, siis olime sunnitud lahkuma, olgugi et mõndagi oleks ehk veel vaadata olnud, iseäranis büroodes. Tehaste ülem saatis meid suure lahkusega tehastest, andes isegi tervitusi tundmata Eesti peatehaste ülemale.

Õhtul kell ½7 olime Riias. Pidime kohe jälle ruttama ühisele õhtusöögile, mis oli korraldatud ühingu poolt kutsutud külalistele ja kongressi saadikutele. Õhtusöögil viibis üldse 150 isikut. Koosviibimisel öeldi vastastikusi tervitusi ja lasti elada Lätit ja Eestit ning nende riikide raudteelasi. Koosviibimine lõppes kell 3 öösel. Pühapäeval s. o. 9. VI, lõppes kongress kell 5 peale lõunat lõputervitustega. Samal õhtul kell 8,10 lahkusime meie Riia vaksalilt, kuhu meid läti ametivennad suuremal arvul saatma olid kogunud. Lahkusime Lätist, saades parimad muljed ilusast Riias ja lahkest vastuvõtust. A. Jõgi.

Kokku 7791 kr. 47 s.

Posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseühisuse X. tegevusaasta (25. IV. 28.—8. IV. 29.) aruanne ja 1929/30. t. a. eelarve.

Tulud.	
Saldo 25. aprillil 1928 . . .	1660 kr. 32 s.
Tagavara kapital 1927/28 tegevusaasta eest . . .	70 „ — „
1926 aasta eest saamata jäänud liikmemaks . . .	96 „ 15 „
1927 aasta eest saamata jäänud liikmemaks . . .	156 „ 84 „
IX kongressi kulusi tagasi saadud osakonnalt . . .	52 „ 20 „
1928 aasta liikmemaksu osakondadelt	1344 „ 45 „
Liikmekaartide müügist . . .	20 „ — „
Hoiusummade %	69 „ 30 „
Toetused posti peavalitsuse erikapitalilt suvilate remondiks ja korrashoiuks	3400 „ — „
Toetused posti peavalitsuse erikapitalilt kutseajakirja toetuseks	600 „ — „
Toetus Tallinna osakonnalt kutseajakirja toetuseks . . .	80 „ — „
Eesti Vabariigi 1920. a. võidulaenu piletite peale langenud võitudest . . .	7 „ 20 „

Kustutamisele läinud E. V. võidulaenu piletite eest . . .	
Osakondadelt kongressi kulude katteks	28 „ — „
	207 „ 01 „
Kokku	7791 kr. 47 s.

Kulud.	
Töötasu	600 kr. — s.
Kantselei ja postikulud . . .	118 „ 51 „
Kongressi kulud	67 „ 90 „
Esituskulud	5 „ — „
Reisikulud ja päeyarahad . . .	136 „ 75 „
Organiseerimise kulud	18 „ 90 „
Liitude liikmemaks	131 „ 96 „
Kinnisvarade maksud	51 „ 50 „
Suvilate üürimine Elvas	250 „ — „
Toetus Tallinna osakonnale „Kodu“ soetamiseks	1000 „ — „
Narva-Jõesuu suvilate remont, korrashoid ja sellega seotud kulud	2462 „ 60 „
Vallasvara soetamine Narva-Jõesuu suvilatesse	207 „ 95 „
Toetus kutseajakirja „Sidele“	600 „ — „

Osakondadele X kongressi kulude katteks	207 „ 01 „	1929 aasta liikmemaksu	1300 „ — „
Ostetud 4 uut Eesti Vabariigi võidulaenu piletit á 1.70 kr.	6 „ 80 „	Liikmekaartide müügist	15 „ — „
Tagavara kapitaliks 1927/28 tegevusaastate eest	70 „ — „	Hoiusummade %	50 „ — „
Tagavara kapitaliks 1928/29 tegevusaastate eest	798 „ 72 „	Toetused postipeavalitsuse erikapitalist:	
Saldo	1057 „ 87 „	a) suvilate korralduseks	4950 „ — „
Kokku 7791 kr. 47 s.		b) kutseajakirja toetuseks	600 „ — „
		Kokku	8230 kr. 87 s.

Kulud.

Ühingu varad:		Töötasu	600 kr. — s.
Kinnisvara (krunt 1423 ruutsülda ja 5 maja ühes kõrvalehitustega) ostuhinna järgi	8000 kr. — s.	Kantselei ja postikulud	150 „ — „
Vallasvara	2810 „ 45 „	Kongressi kulud	150 „ — „
56 Eesti Vabariigi võidulaenu piletit	56 „ — „	Esitis kulud	100 „ — „
3 Ametnikkude panga (Tallinna ühispanga) osatähete á 10 kr.	30 „ — „	Reisikulud ja päevarahad	150 „ — „
50 liikmekaardi raamatut á 1 kr.	50 „ — „	Organiseerimise kulud	150 „ — „
Tagavara kapitali	868 „ 72 „	Liitude liikmemaks	250 „ — „
Kokku 11.815 kr. 17 s.		Kinnisvarade maksud	110 „ — „
		Suvilate üürimine Elvas	500 „ — „
1929/30 tegevusaasta eelarve.		Narva-Jõesuu suvilate remont, korrashoid ja sellega seotud kulud	3350 „ — „
Tulud.		Vallasvara soetamine Narva-Jõesuu suvilatesse	1000 „ — „
Saldo	1057 kr. 87 s.	Ettevõtja J. Pakkeri möödunud aasta tööde garantii tagasimaks	200 „ — „
1927 aasta eest saamata jäänud liikmemaksu	50 „ — „	Toetus kutseajakirjale	700 „ — „
1928 aasta eest saamata jäänud liikmemaksu	208 „ — „	Tagavara kapitaliks	804 „ — „
		Ettenägemata kulud ehk ülejääk	16 „ 87 „
		Kokku	8230 kr. 87 s.
		Sekretariaat.	

Roopalukk.

(järg, vt. „Side“ nr. 2).

Pealischituse tüüpidel nr. 6d ja 8a kinnitas end. Preisi-Hesseni raudteevalitsus lukuliiprite vaheks 53—56 cm. Varsti aga vähendati see vahe tüüpide 6e ja 8b sisseadmisega 3 cm võrra. Kuid ka nende uuenduste tagajärgedeks olid muljutud roopalukud. Selle järele hakati tarvitama lukuvormi 15a laiemate lukuliipritega pööranguprusside kujus, jättes keskohtadesse endiselt kitsamad liiprid.

Kui sellase roopaluku ehituse juures sidelappide murdumised sagedaseks muutusid, siis pidi selle nähtuse põhjustajaks

olema mitte laiem lukuliiper, vaid liig pikad ning ebaõnnestunud väljalõikega sidelapid. Sarnaselt nõrgendatud liig pikk sidelapp ei suutnud takistada roopaluku enneaegset muljumist ja murdus varem kui lühike ja vähem nõrgendatud sidelapp. Viimati tähendatud lukutiübi juurde hiljem tarvitusele võetud lühemad ja teiseti väljalõigatud sidelapid kõrvaldasid selle pahe. Kuid nende katsetega ei jõutud kaugeltki veel püüetavale eesmärgile. Kulused mitmed aastad enne kui jõuti järgmise edusammuni roo-

paluku arenemises. Tarvitusel olev ripuv roopalukk asetati lukuga liipritel tüüp 15c. Tüüp 15c lukuliiprite ühenduse kaudu suurendati tunduvalt luku toetuspinda võrreldes keskliipritega. Siinjuures ei saa aga mainimata jätta, et lukuliiprite ühendus toppimist märksa raskendas.

Vaatamata uuendusele ei saavutatud uues pealisehituses siiski veel asendi ühtaolisust, ka siis mitte, kui ühendusliiprid mitmet korda hoolsasti ja keskmistest liipritest kõvemini topiti. Roopalukkude enneaegne vajumise tuleb ka siin nähtavale mõni aasta peale roobaste mahapanemist. Järelikult vajab roobastik enese alalhoiduks ideaalsemat roopalukku.

Roopaluku uuendamiskatsetel lukuliiprite toetuspinna suurendamisega käsikäes tehti muuseas veel katseid lehtlukuga. See meetod pidi võimaldama lukupilude reguleerimist ja ühtlasi ära hoidma lööki lukule. Siin loodeti, et pilude reguleerimise võimalus ja kokkukeedetud roobastiku paremused ühinedes kõrvaldavad kõik muud puudused. Kuid lehtlukus, eriti peas ja talas, järgnes täisnurga väljalõigete tõttu kaugeleulatav nõrgestumine, nii et tekkinud nurkades praod kujunesid, mis leheotste murdumist esile kutsus. Kui sellane pealisehitus viimastel aastatel ainult veel sildadel kasutamist leidnud, kus ehituse alalhoidule pearahku pannakse, ja nüüd uue pealisehitusega täiesti ära jäi, siis peab sellest järeldama, et lehtlukuga pealisehituse juures — vaatamata kõigile lootustele — paremused kahjustest märksa maha jäävad.

Tuleks veel mainida end. Sakseni riigiraudtee katset roopast kõrgemale ulatavate sidelappidega, mis kinnitati roopa välisküljele ja natuke üle roopapea ulatusid. Kuid ka see loodatav paremus ei ole praeguseni katsetest kaugemale jõudnud.

Eeltoodud kirjeldused käsivad ainult katseid lukupahede kõrvaldamiseks lukuühenduste paranduste ja lukuliiprite vahede vähenduse kaudu. Kuid ei puudu ka teistsugused katsed.

1925. a. erikirjandus kirjeldas roopaluku asemesse raudbetoonvõrede ehitamist. Seega pidada suurenema aseme kandjõud ja hoidutama lukkude vajumisest. Selle katse kasulikkust pole erikirjandus veel tõendanud.

Samal aastal tehti ka katseid nõndanimetatud kolmeliiprilukuga. See katse näeb ette luku all üht lühikest tala, mis ulatub üle kolme liipri, kusjuures keskmine kol-

mest liiprist täpselt luku all asetub. See seadeldus pidi lukule mõjuva suurema surve kolmele liiprile jaotama. Roopaluku aseme raudbetoonvõre, või lukuliiprite suurem toetuspind, nagu Preisi pealisehituses, pole siin ette nähtud. Tähendatud katsed olid juba 1909. a. jooksul, kuid tulemuste kohta puudub lõpulik otsus.

Kirjeldatud liipri toetuspinna suurendamisega luku kohtadel (Preisi pealisehitustüüp) rajati teadmata tee tervele reale roopaluku paremustele. Ja võimalused, mis see tee pakkus, ei paistnud tol ajal piirideta olevat. Nüüd näibki, et ühendusliiprite tarvitusele võtmisega nende võimaluste piirini jõutud on.

1926. a. selgitas riigiraudteenõunik Faatz surve jagunemist liipritele põiksuunas. Praktika andmed selle kohta võimaldavad oletamist, et topitud ballasti juures survejoon 75°, tähendatud ballasti juures aga 60° nurga loodjoonele moodustab.

Eelseisev joonis kujundab luku- ja keskliiprite toetuspindade vahekorda Preisi pealisehituses, oletades survejoone langust 60° all.

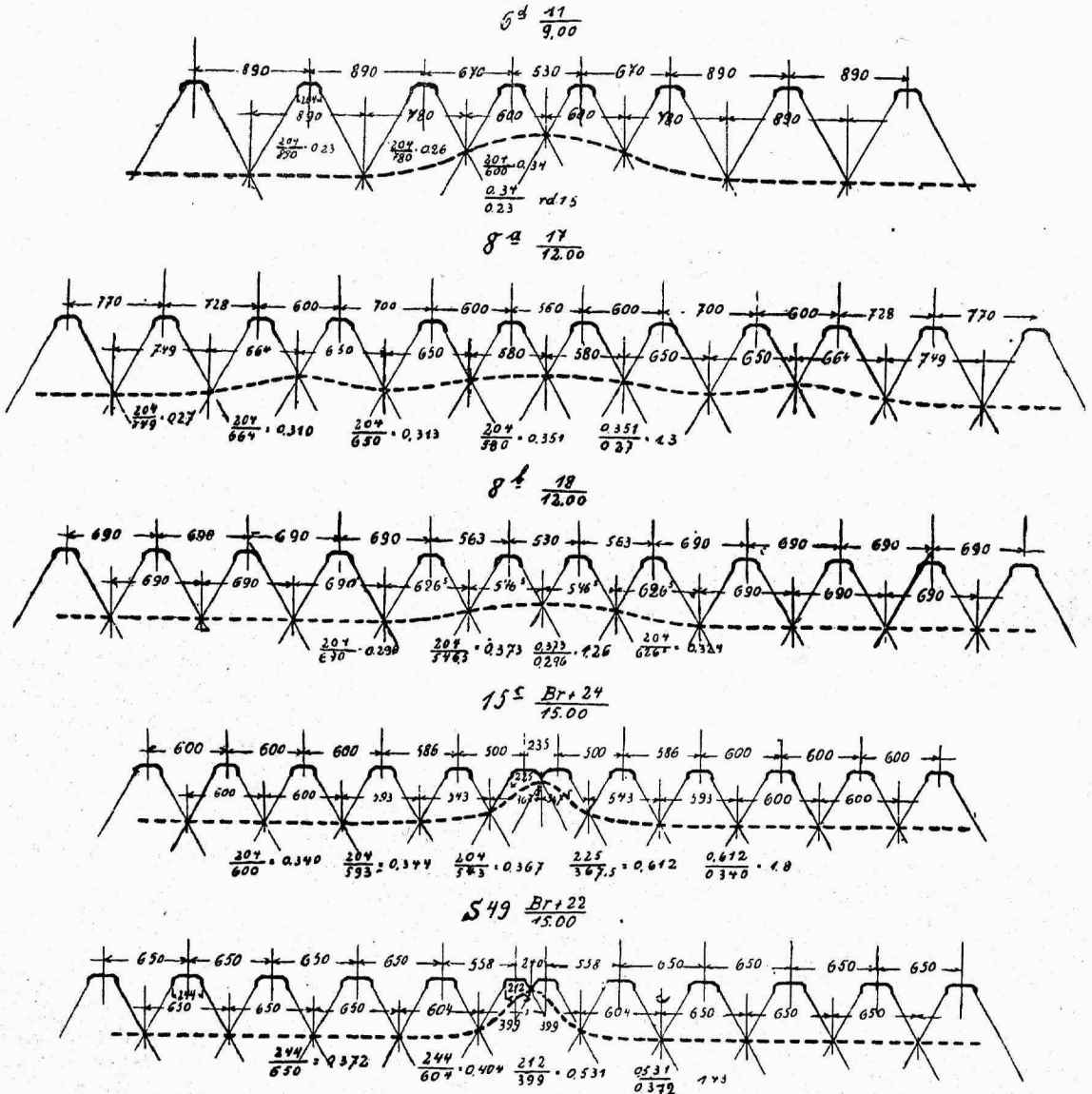
Selle joonise juurde olgu tähendatud, et survejagunemiseks valitud kaldenurk tulemustele mõju ei avalda. Survejoonte lõikepunkt asetseb kõrgemal või madalamal, vastavalt liiprite väiksemale või suuremale vahele. Lõikepunkte vähendava joone tõus näitab suuremat, langus — vähemat liiprite toetuspinna suurust. Mitmekesiste lukuvormide juures näitab see joon selgesti kuidas samm-sammult paremusi saavutati. Ühtlasi selgitab ta kui kahjulikud olid lukkudele roobaste nihkumist takistavad tugisidelapid. Hiljem näeme laiialiipri pealisehituses selget vahet luku- ja keskliiprite toetuspindade vahel. Joonises on veel märgitud luku- ja keskliipri ning nende vastava toetuspinna laiuse suhete võrdlus, milles laiialiiprilise pealisehituse kasulikkus märgatav. Tähelepanuväärt on tähendatud arutluses, et tüüp 15-c paremana näib kui riigi uuem pealisehitus.

Eelpool mainisime, et isegi pealisehituse F 15-c juures, vaatamata luku- ja keskliiprite toetuspindade suuremale lahkumisele, lukud siiski enneaegu vajuvad. Seega on raudteeasjandus veel kaugel omast eesmärgist jõuda täiuslikule roopalukule.

Pealisehitusele mõjuvad välised ja seesmised jõud pole osalt veel täiesti sel-

ged. Pealegi on nad väga muutlikud. Statistiline teooria ei võimalda nende jõudude matemaatilist arvestust. Tuleb püüda seda teha dünaamilise teooria abil. Endistel arvutustel kasutati pikuti-liiprite pealishitust kui arvestusalust. Seejuures oletati

Palju segasemaks muutub juba põikliipritele asetatud pealishituse arvestus, mis iseloomult mitte enam ühtlase alusega kandja, vaid suurema arvu toetuskohtadega tala. Siis veel tänini tundmatud lukupiludele mõjuvad jõud ning lõpuks tempe-

püsivat, püstloodis mõjuvat teatud teljesurvet ja roobastiku, ballasti ning mulla elastilikkust.

Kuigi pealishituse raudosade ühetaolise elastilikkusega arvestada võib, oleks see arvestus aga puu-liiprite juures ekslik. Samuti on kõikum ballasti ja mulla elastilikkus. Sarnastele arvestustele rajatud arvutluste tulemused on kahtlased. Ainult kui ligikaudseid tuleb neid hinnata, kuna arvestused pealegi pikuti-liipritel asetatud lukuta roobastikule rajati.

ratuuri muutustest tekkinud pingutused. Kõik need tingivad arvutuste rajamist uuele alusele. Ainult kõiki jõude arvestades võiks täpsuseni jõuda. Üht võib aga praegu kindlusega tõeks pidada, nimelt et pealishituse kulumine roopalukus palju suurem on kui roopa keskkohtades.

Pealishitusele mõjuvate jõudude suuruse ja mitmekesiduse tundmatusest on ka luku paremustamine vähe vilja kannud. Näib, et ka tulevikus ainult samm sammult edasi jõutakse, sest ees seisavad aastaid

kestvad katsed. Lukupahe kõrvaldamine jääb esialgu veel vagaks sooviks. Eestkätt tuleb aga leppida pealisehituse hoolsa ja piinliku korrashoiuga, nagu tee toppimine ühes kulumud osade uuendamisega, lukkude parandamine jne.

Seda teostada on pealisehituse korrastohiu personaali peaülesanne. Nende hool-

sus ja kohusetunne võib raudteele suuremad summad kokku hoida.

Õigete abinõude leidmine ja äratundmine on aga siis võimalik, kui hinnata osatakse roopaluku kahjulikku mõju roobastiku korrashoiule üldse ja kui hädaohtlikuks kujuneb see eriti halva asetuse ja edeneva kulumise tõttu. Selle äratundmise vajadusest on tingitudki need read.

Mis on sotsiaalpoliitika.

Meie aastasada on kujunenud sotsiaalpoliitika ajajärguks. Ajalehed toovad igapäev sotsiaalküsimustesse puutuvaid artikleid, valitsused töötavad välja sotsiaalpoliitilisi seadusi, valimiste puhul lubavad erakonnad sotsiaalpoliitilisi nõudmisi kaitsta. Vaieldakse sotsiaalpoliitika üle kongressidel, erakondade ja ametiühingute koosolekutel. Sotsiaalpoliitikast on huvitatud teadlane, ärimees, agitator ja ametiühingu esindaja. Ühe sõnaga — meie avalik ja seltskondlik elu seisab sotsiaalpoliitikaga kõige lähemas ühenduses. Sellepärast katsume lühidalt selgitada, mis on ja mida taotleb sotsiaalpoliitika, olles nii paljude poolt ja vastu vaeluste objektiks. Eriti tähtis on sotsiaalpoliitikast selge arusaamine ametiühingute tegelastele.

Sotsiaalpoliitika all mõistetakse kõiki neid püüdeid, millede eesmärgiks on eestkätt vähemsoodustatud rahvakihtide materjalsete ja vaimlis-kõlbliste elutingimuste parandamine ühiskonna üldise heaekäigu taotlemise eesmärgil.

Praegustes majandus- ja sotsiaaloludes elab töölisklass kõige raskemates elutingimustes. Ta on kõige vähem soodustatud seltskonnakiht. Sel kihil on aga ühiskonna kohta määratu tähtsus. Sellepärast ongi sotsiaalpoliitika eesmärgiks — eestkätt parandada töölisklassi olukorda. Töölisklassi kultuuriline tõus,

edaspidine vaimlis-kõlbline areng ja füüsiline tervenemine on ainult majanduslikult kindlustatud elutingimuste juures mõeldav ning kõikide rahvakihtide üldine hea elujärg on töölisklassi sotsiaalsest olukorrast täiesti ärarippuv.

Praegune seltskondlik ja majanduslik kord on eraomanduse instituudile rajatud. Kapital valitseb maailma ja ta valdajad ekspluateerivad töölisklassi halastamatult. Töölisklass elab alataasa allasurumise ja väljakurnamise hädaohus. Sellele hädaohule peab vastu astuma laiaade rahvakihtide huvide kohaselt juhitud sotsiaalpoliitika.

Sotsiaalpoliitika ei tohi mitte piirduda ainult palkade kõrgendamise püüetega. Ta peab taotlema palgateenija üldist olukorra tervenemist, selleks vastavalt mõjutades töötingimusi, kaitstes töölisi tervislike ja kõlblise kahju eest, tasakaalustades tööturgudel nõudmist ja pakkumist, lahendades konflikte, pakkudes kaitset ja toetust haiguse, õnnetujuhtumuste, tööpuiduse, vanaduse ja töövõimetuse korral.

Nagu siit näha, on sotsiaalpoliitilised probleemid ja küsimused väga mitmekesised, kuna aga sotsiaalpoliitika üldine eesmärk on majanduslikult nõrku ja ärarippuvaid toetada. Ühtlasi püüab ta sotsiaalsete reformide abil pehmenendada vastolusid, mis tekkinud varanduste ebaõiglase jaotuse tagajärjel. x.

Ometi ükskord õigest otsast.

Terve rida aastaid on seisnud riigiteenijate koosseisude koondamise küsimus vabariigi valitsuses päevakorral. Selle küsimuse juures on tehtud lubamatut erakondlist demagoogiat niivõrt, et riigiteenijate esitus oli sunnitud korduvalt pro-

teste avaldama valitsuse ees ja ajakirjanduse kaudu.

Riigiteenijate esitus on alati rõhutanud, et koosseisude koondamisest midagi välja ei tule senikaua kui ei minda selte küsimuse juurde õigest lähtekohast: es-

malt töö lihtsustamine ja siis koosseisude koondamine.

Viimaks on leidunud ometigi üks minister, kes on julenud avalikult tõendada, et koosseisude vähendamisest midagi ei ole välja tulnud ega tule enne kui viiakse läbi töö lihtsustamine. See on praegune teedeminister härra Köster, kes käsukirjaga nr. 183 paneb ette teedeministeeriumile alluvatele peavalitsustele asuda asjaajamise lihtsustamise kavade väljatöötamisele.

Raudteel on koosseisud niikuinii juba äärmuseni kokku tõmmatud. Töö kipub vägise üle pea kasvama ja kui nii edasi kestab on tulevikus koosseisude suuren-

damine möödapääsemata. Töölihtsustamine tingimata hoiaks ära koosseisude suurendamise vajaduse.

Raudteevalitsuse ametnikkude kutseühingu juhatus on seda küsimust kaalunud ja keskühingu juhatale ettepaneku teinud astuda samme peadirektori ees selleks, et arvepidamise ja kantselei tööde lihtsustamise küsimusis võimaldataks k/ü-te esitajail kaasa rääkida. Samuti paluda võimaldada osa võtta eksamikomisjonist, kui see ellu kutsutakse.

Selle soovi kohaselt ongi juba keskühingu juhatus esinenud vastava märgukirjaga peadirektori ees.

Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevuse kohta.

14. VI. k. a. pidas keskühingu juhatus oma järjekorralist koosolekut, kus arutusele tulid järgmised küsimused.

1) Teenijatele varustusdirektsooni puuladudest puude müümise küsimus.

Mäletavasti tehti möödunud koosolekul juhatare esimehele ülesandeks kiire korras astuda läbirääkimistesse raudteevalitsusega teenijale puude müümise asjus varustusdirektsooni puuladudest. Esimehe poolt sel puhul peetud läbirääkimistel on tulnud ilmsiks üllatavaid asju. Raudteevalitsus oli varustusdirektsoonile ülesandeks teinud tellida metsade peavalitsuselt 16.000 kant-sülda puid, arvestades sealjuures ka teenijale müümiseks tarvismineva kvantumiga. Varustusdirektsoon on aga tellinud ainult 6.000 kant-sülda, millest raudteevalitsuselegi oma tarveteks ei jätku rohkem kui pooleks aastaks. Sellepärast ei ole mingisugust lootust puude saamiseks varustusdirektsooni ladudest. Et aga teenijad on sattunud äärmiselt kriitilisesse seisukorda kütteainete muretsemisega, siis otsustas keskühingu juhatus kiire korras selgitada turba saamise võimalusi.

2) Veduri- ja rongiteenijate töö- ja puhkeaja reguleerimise küsimus.

Et selle küsimuse lahendamiseks raudteevalitsuses peetud komisjoni töö tulemuste edaspidise liikumise kohta midagi teada ei olnud, tekkis asjast huvitatud tee-

nijate ridades ärev meeleolu. Seda arvesse võttes käis juhatare esimees peadirektori juures informatsiooni saamas. Selgus, et raudteevalitsus on juba 15. mail k. a. komisjoni protokollis ühes tarviliste kalkulatsioonidega esitanud teedeministrile. Kas midagi on teedeministri poolt ette võetud, on raudteevalitsusele teadmata. Sellepärast otsustas juhatus saata ministrile märgukirja ja valis selle esitamiseks delegatsiooni rongi- ja vedurijuhtide organisatsioonide esitajaist (vt. märgukiri käesolevas numbris).

3) Tallinna merimeestekodu juhatare palve — saata Antverpeni eesti merimeeste kodule ilma tasuta ajakiri „Side“. Otsustati saata.

4) Läti raudteelaste X-aastase juubeli kongressist 7., 8. ja 9. juunil k. a. osavõtnud delegatsiooni aruanne.

Aruandest selgus, et vastuvõtt Läti ametvendade poolt oli väga soe ja sõbralik. Eesti delegatsioonile määrati tõlk, kes kogu kongressi vältusel alati delegatsiooni juures viibis. Tänu sellele, oli võimalik kongressi töid jälgida ja Läti raudteelaste olukorraga tutvuneda. Ka Dünaurki sõitis tõlk kaasa, kus tehastega tutvuneti.

Juhatus otsustas avaldada tänu Läti ametvendadele ja Dünaurki tehaste ülemale lahke ja sõbraliku vastuvõtu eest.

Sekretariaat.

Veduri- ja rongiteenijate tööpäev ebamääraselt pikk.

Raudteelaste keskühing pööras juunis alljärgneva märgukirjaga teedeministri poole:

„Iga aastaga kasvab raudtee tegevus. Rongide arv suureneb, liikumine muutub tihedamaks. Koosseisud on aga üleliiga kokkutõmmatud ja veelgi avaldub tendents kokkutõmbamise suunas. Selle tagajärjel on kujunenud väljakannatamata seisukord töö- ja puhkeaja suhtes.

Rongi- ja vedurimeeskonna töötundide arv on kuu kohta ebamääraselt suur, kuna puhkuse saamisest vastavalt riigiteenistuse seaduses ettenähtud normidele ei või juttugi olla. Küsimus on muutunud äärmiselt teravaks. Iga aasta ülemaalistel kongressidel on rõhutatud selle küsimuse lahendamise vajadust ja ka käesoleva aasta kongressil rõhutati, et veduri- ja rongiteenijate tööaeg tuleks 204 tunni peale kuu kohta kindlaks määrata. Teenijaile, kes töötavad aasta läbi ilma ühegi puhkepäevata, tuleb võimaldada iga nädalas üks puhkepäev.

Arvesse võttes küsimuse tõsidust, sest veduri- ja rongiteenijate teenistus on ju otsekohe seotud rongide liikumisega, kutsus raudteevalitsuse peadirektor 18. aprillil s. a. komisjoni kokku, kus küsimus arutusele tuli. Asuti seisukohale, et veduriteenijatele tuleks töötundide arv kuu kohta kindlaks määrata 204 ja rongiteenijatele 240 peale. Nädala puhkepäevade määrus tuleks välja töötada. Riigiteenistuse seaduses ettenähtud puhkus tuleks teenijaile võimaldada täiel määral.

Vahepeal on aga kohtadel seisukord muutunud veel raskemaks, kui ta enne-mal oli. Rongiteenijate töötundide arv tänava maikuus oli päeva kohta keskmiselt kuni 10 tundi 50 min. Kui mingisugu-

seid samme seiukorra parandamiseks ei astuta, siis on oodata veelgi tööpäeva pikendamist, kuna suvipuhkuse peale mingit lootust ei ole.

Kõike ülal toodud arvesse võttes palume tungivalt Teid, hra minister, selleks samme astuda, et veduri- ja rongiteenijate töö- ja puhkeaja ja nädala puhkepäeva küsimused peatset lahendamist leiaksid. Praegune seisukord on lubamatu ja ähvardab tõsiselt liikumise julgeolekut. Ühtlasi mõjub ta äärmiselt demoraliseerivalt teenijaskonnale, kes on asetatud töö- ja puhkeaja suhtes väljaspool seadust.

Teie poolt astunud sammudest palume meid lahkesti informeerida.“

Märgukirja andis ministrile ära veduri- ja rongiteenijate esitajate delegatsioon, kes veel suusõnaliselt seisukorda selgitas.

Sellele järgnes vastus teedeministri kantseleilt:

„Teie kiri 17. juunist 1929. a. on saadetud ära raudtee peadirektorile allu- detud ära järgmise hra ministri resolutsiooniga: „Kiire. Töötundide arv tuleb vähendada, eeskätt töötundide vähendamine kui mitte 204 peale, siis vedurimeesk. umbes 220 t. ja rongiteenijat. umbes 250 t. peale. Vastava ettepanekuga esineda. Osk. Köster. Teedeminister.“ Kantselei juhataja (A. Oja).

Tahaksime loota, et ükskord ometi küsimust tõsiselt võetakse. Ka minister ise on delegatsioonile, kes märgukirja ära andis, öelnud, et olukord on ebanormaalne ja selle parandamine hädatarvilik. Lubadusi oleme aga juba küll saanud. Ootame nüüd lubaduste teostamist. Praegu on selleks viimane aeg.

Hädaohtlikud ukсед.

Tiibuksed, mis ühtlasi sisse kui ka väljaspoole lahti käivad, võivad publikule väga hädaohtlikuks muutuda, kuigi nad ka mõlemilt poolt vastavate pealkirjadega: „Lükata“ ja „Tõmmata“ varustatud on. Et küsimus laiema ulatusega, siis toome ühe näite Saksa postihoonest.

Hoones sai üks jooksupoiss temale ukse vahel vastutulija posti naisteeni- ja poolt uksega hoobi, mille tagajärjeks oli

peaaju põrutus. Õnnetuse põhjuseks oli ukse mõlemate poolte läbipaistmatus. Postivalitsuselt mõistis kohus kahjutasu kannatajale välja. Kohtu motiveeritud otsus sisaldab järgmist, mis ka teiste asutiste (raudtee, ärid, kaubamajad), kus rohkem rahvast liikumas, tähelepanu väärrib. „Tiibuksed liikuvate pooltega on mõnes asutises, nimelt kus palju rahvast käimas on, hädatarvilikud. Linnaelanikud

on niisuguste ustega juba harjunud. Sarnased ukсед on aga lastele ja väheste kogemustega noortele inimestele hädaohelikumad kui käepidemega ukсед. See hädaohit peab uste tarvitajate poolt silmas peetud saama ja nad peavad ettevaatlikud olema.

Asutis, kes avab hoone tiibustega elava liikumise tarvis, on kohustatud kõik abinõud tarvitusele võtma võimalikkude õnnetuste ja hädaohu ärahoidmiseks, muidugi sealjuures silmaspidades, et uste otstarb ja kasu selle all ei kannataks. Suurema tähtsusega on kohtu arvamine, kas hädaohit niisuguste kahepoolsete tiibuste juures mitte märksa väiksem ei ole, kui ukse üks pool ainult välja-, teine aga ainult sissepoole lahti käib. Kuid peab tähendama, et sarnased ukсед mitte alati ja igalpool otstarbekohasteks ei osutu ja ka sarnaseid õnnetusi, nagu eelpool kirjeldatud, ära ei hoia.

Kohtu arvamise järel võiks kõik kahepoolsed tiibukсед, ilma nende 'kasu' vähendamata ja suurte kulude sünnitamata, läbipaistvate klaasruutudega varustada, mis aitaks hädaohitu tunduvalt vähendada. Kui üks otsekohe õue viib, siis võib ainult seest väljaviiv üks jääklaasiga varustatud olla, nii et hoonest väljaastuja valgust näeks ja ukse avamisel ettevaatlik oleks. Siseruumides aga, kus mõlemad uksepooled ühtemoodi halvasti valgustatud ja kus

uudishimulisi pilke karta tarvis pole, on hädatarvilik varustada mõlemad uksepooled läbipaistva klaasiga. Ülkirjeldatud õnnetujuhtumuse juures oli see ettevaatuse abinõu tähelepanemata jäetud. Ukseklaasid ei olnud küllalt läbipaistvad. Et asutis uste hädaohitliku seisukorra tähele panemata jättis, siis võis kohus eksimatult ta süüdi tunnistada, sest et niisuguste uste seisukord kahjukannataja õnnetuse põhjuseks osutus.

Oleksid jooksupoiss ja posti naistöoline X. üksteist läbi ukse klaasi võinud näha, siis poleks naistöoline X. ust nii kõvasti lükanud ja poiss oleks uksele omalt poolt rohkem tähelepanu pööranud.

Naistöolise X. kaassüü ei vabasta postiasutist süüst kaebaja vastu. Et asutis liikumise juures maksvatest seadustest kinni pidades niisugust juhtumust ette näha ei võinud, kus ühelt poolt tugev hoop ja teiselt poolt ukse taga seisva isiku hooletus õnnetust esile kutsuda võib, ei võtnud kohus arvesse. Et tööle hiljaks jääja, nagu käesoleval juhusel naistöoline X. ärevusse satub, on igapäevane nähtus.

Asutis peab sellega arvestama, et väiksed plakatid pealkirjadega üldse tähelepanemata võivad jääda ja et postihooles liikuvad inimesed suuremalt jaolt ukse vastu antud hoobi tugevust valesti hindavad.“ X.

Püsigem!

Püsivus oli alati minu lipukiri; ilma sellela poleks mul midagi õnnestunud. Püsivus! Kui Teie, kallis sõber, võtate seda lipukirjaks, saavutate sedasama.

Georg Stephenson.

Kui Georg Stephenson, keda õigusega nimetatakse „raudteede isaks“, 1825. aastal vedas esimest reisirongi Stockton—Darlingtoni raudteeliinil oma ehitatud veduriga, siis ta vististi ei unistanud sellest kui palju headust tema leidis toob ilmale, rahvaste majandusele ja kultuurile.

On teada, et Stephensoni vedur polnud alguses sugugi nii tervitatud, kui seda oli ära teeninud tema tähtsus. Raudteede ehituse vastu seisid kõige pealt suur-põllumehed, kellede protesti tõttu muudeti kord raudtee ehituse plaan, ja teiseks hobusejaamade pidajad, kartes oma elu ülespidamise pärast. Paljud inimesed, nä-

hes esimest korda vedurit, nimetasid seda „kuradi värgiks“, tegid omale ristimärgi ette ja töötasid ilalgi mitte sõita raudteel.

Kuid vastuseisjad pidid aegamööda järele andma kui inimesed veendusid, et rongid veavad neid hädaohuta ja lühikese ajaga soovitavasse kohta. Ja tänapäev? Nüüd on vedur meie igapäevane lihtne veoriist, milleta meie vaevalt läbi saaks.

Vaadates raudtee liinisid kaardi peal, näib meile, nagu ühendaksid tõmbsooned kogu ilma. Kui meie raudtee roopaid mööda ikka edasi läheks, jõuaks meie võõrale maale, isegi tähele panemata selle piiri. Rongide kiire liikumise vajadus, iseäranis rahvusvaheliste rongidega, nõuab, et raudteede roobastik oleks ühesugune kõigil mail.

Võõrale maale sõites näib meile väga mõnus ja lahe olema, kui meie ei pruugi

ümber istuda piirjaamas teise rongi peale, vaid võime ühes vagunis sõita kuni oma reisisihini. Piirjaamades vahetatakse aga ka rongi konduktorid, kes tihti on lahked abilised ja nõuandjad reisijatele. Ilmuvad uued, samuti lahked konduktorid, kuid kahjuks ei saa meie aru nende keelt, sest nemad ei oska meie keelt, ega meie nende keelt. Samasugune raskus on ka uute juurde tulnud reisijatega — ja meie reis kaotab juba 50% omast mõnususest.

Tundmata maad ja rahvad, mis meile lähendatud Stephensoni veduri abil, jäävad meist nagu kaugemale keelelise arusaamatuse tõttu. Meie istume vagunis tummalt ühes oma kaasreisijaga; kellel ehk ka meeldiks kõneleda meiega oma maa kenadusest. Kui palju halbtusi jääks läbi elamata ja kui palju kasulikum oleks meie reis läbi võõra maa kui meie aru saaks üksteise keelest.

Ka jaamakassade juures tuleb ette keelelisi arusaamatusi. Sarnane olukord on halb mitte üksi reisijatele, vaid ka kassapidajale. Asjata sekelduste järele üksteisest arusaada on viimane võimalus kassapidajal näidata oma taskukella peal rongi äraminekut ehk jälle kirjutada paberitüki peale pileti hinda, teadmata, kas võõras just seda on küsinud või mitte. Sarnased seisukorrad tulevad viimasel ajal tihti ette rahvusvaheliste kongresside, konverentside ja ekskursioonide puhul ja igaüks, kes kord olnud sarnaste, mitmesugusest rahvusest isikute kokkutulekute juures, võib jutustada halbtusi keelelisest mitteamisest.

Ma ühinesin juhtumisi kord võõraste arstide ekskursiooniga ühes tuttavas tšeh-

hi supeluskohas, kus palju vaatamisväärseid ajaloolisi mälestusi oli. Agar tšehhi juht ei kõnelenud voolavalt saksakeelt ja ekskursandid ei saanud hästi aru saksa-keelest, mille tõttu neile vaatamine värssti igavaks läks. Ma kahetsesin neid kõiki ja oleks heameelega neile ütelnud: „Kallid külalised, kes teie olete tulnud vaatama selle linna vanu mälestusi, kui teie mõistaksite esperanto keelt, kui palju parem oleks teie vastastikune arusaamine ja kui palju rohkem kasu oleks teil omast ekskursioonist selles ajaloolistest mälestustest rikkas linnas.

Et rahvusvahelised rongid sõidavad, et korraldatakse rahvusvahelisi kongresse, konverentse, ekskursioone jne. siis on selge, et juba majanduslisest vaatepunktist välja minnes oleks tarvis täiendada rahvusvahelisi suhteid rahvusvahelise esperanto keele abil.

Esperanto keelt võib võrrelda Stephensoni veduriga. Nagu omal ajal ei saadud aru veduri tähendusest ja väärtusest, samuti ei saada ka aru rahvusvahelise keele esperanto tähtsusest ja väärtusest. Kuid milleks seda kirjutada? Ma tahan ainult rõhutada inimkonna vastastikuse arusaamise raskust ja võimalust seda kergesti kõrvaldada rahvusvahelise keele abil. Rahvusvaheline raudteerong lähendab meile kaugemaid maid ja rahvusvaheline keel lähendab meile mitte ainult rahvaid, vaid ka nende südameid.

Sellepärast, austatud raudteelased kõiges ilmas, õppige Esperanto keelt ja tehke kihutustööd selle keele levinemiseks.

Sidonie Dlouha (La Feroojisto'st).

Välismaade raudteelastest.

P r a a h a s.

18., 19. ja 20. mail k. a. pidasid Tšehhoslovakkia raudteelased oma X. a. juubelikongressi. Saadikuid oli kokku tulnud 300. Peale selle võtsid kongressist osa Saksa, Austria, Hollandi ja Helveetsia raudteelaste organisatsioonide esitajad.

Päevakorras olid mitmed sotsiaalpoliitilised küsimused, muuseas haigekassade küsimus. Et kongress tehniliselt hästi ette valmistatud oli, läks küsimuste harutamine libedasti. Peab märkima, et Tšehhoslovakkia raudteelaste keskorgani-

satsioonil on väga vilunud ametnikkude personaal, kes olles läbi imbutatud ametiühingulise liikumise vaimustust, selle liikumise teid ja sihte ülihästi tunneb.

Kongress möödus leplikuse tähe all. Seni olid tšehhide ja sakslaste organisatsioonid üksteisega vaenujalal. Nüüd on rahu jalule seatud ja sakslaste ühingu esitaja toonitas, et nüüdsest peale peab ülimaks käsuks olema leplik koostöö ja organisatsiooniline ühtlus.

Väljamaa delegatsioonid leidsid väga sooja ja südamlikku vastuvõttu tšehhoslovakkia ametvendade poolt.

Poola raudteelaste organisatsioonide liitumine.

Teel oma organiseeritud jõudude koondamise suunas on poola raudteelased suure edusammu teinud: aastaid eemalseinud veduriteenijate kutseühing liitus keskühinguga.

Veduriteenijate kutseühing loodi aastal 1920. ja sattus varsti rahvus- ja kristlik-demokraatide mõju alla. Ta asus vaeuujalale keskühinguga. Nii kestis kuni 1924. aastani. Siis aga kukutati kongressil endine juhatus ja valiti etteotsa uued mehed, kes ühendusse astusid keskühinguga. Sellest ajast saadik töötati käsikäes ja nüüd viimaks ühineti. Praegu on koondunud Poola raudteelaste keskühingu ümber 70.000 raudteelast.

Veduriteenijatega liitudes on keskühing astunud ajajärku, mis töötab kujuneda suurte võitude ajajärguks. Nüüd on üldiselt 90% organiseeritud veduriteeni-

jaid koondunud keskühingu ümber. Sarnane organiseeritud jõud suudab juba enast maksmata panna ja tarvilisel momendil oma otsustavat mõju avaldada asjade käigule.

Tuleb veel alla kriipsutada, et veduriteenijate ühing — arvuliselt ligi 10.000 liiget — on üks rikkamaid ühinguid. Ta tõi enesega kaasa keskühingusse 3 miljonit zlotti ja omab keset Varssavi linna suurepäralise seltsimaja, mille teatri saali umbes 3000 inimest mahub. Peale selle on ühingul veel muid liikumata varandusi. Ühing annab iga kahe nädala tagant oma kutselist ajakirja „Masinist“ välja, mis 10.000 eksemplaris ilmub ja tasuta liigetele saadetakse. Peale selle ilmub veel puhttehniline ajakiri.

Õigusega võib öelda, et Poola veduriteenijate organisatsioon viimase võimaluseni arendatud ja kindlustatud on ja esimese järgu võitlusjõuna osutub.

Lühikesi märkusi välismaade riigiteenijate üle.

Prantsusmaa.

Hiljuti pandi Prantsusmaal maksmata seadus, mis võimaldab riigiteenijat, kellel on konstateeritud lahtine tiisikus, lasta puhkusele kuni 5 aastaks, sellest 3 a. terve ja 2 a. poole palgaga.

Prantsuse riigiteenijate arv Prantsuse rahaminister on hiljuti ühele küsimusele vastates teatanud, et Prantsusmaal praegu on üldse 701.171 riigiteenijat, välja arvatud raudteelased, nii et iga 75 elaniku kohta tuleb üks riigiteenija. (A. D. B. Z).

Kirjakandjate streik Pariisis. 31. mail streikisid Pariisi postiametnikud 5 tundi palga vähendamise tõttu 24 fr. võrra ja kui valitsus streikijate vastu karistustega välja astus, siis streikisid kõik Pariisi kirjakandjad 4. juunil terve päeva, kusjuures otsustati jääda 10.800 fr. põhipalga nõudmise juure ja uuesti streikima hakata, kui valitsus palga küsimuses vastu ei tule ja karistusi ei tühistata. (D.B.Z).

Saksamaa.

Uus distsiplinaarseadustik riigi teenistuses olevate isikute kohta on välja töötatud ja esitatakse riigisiseminister Severingi seletuse järgi lähemas tulevikus riigipäevale.

Samuti on väljatöötamisel uus riigiteenistuse seadus ja seadus ametnikkude esinduste kohta.

*

Kahe suurema Saksa ametnikkude keskorganisatsiooni — Der Allgemeine Deutsche Beamtenbund'i ja Der Deutsche Beamtenbund'i — vahel ühise koostöö võimaluste leidmiseks on praegu päevakorral mitmed ettepanekud. Näib siiski, et vähe on lootusi ühise keele leidmiseks, kuna mitmes põhimõttelises küsimuses vaated risti lahkumisevad on.

*

Kuidas talitatakse Saksa maal koondamiste puhul. Berliini magistrat on otsustanud maksta naisametnikele ja kindlapalgalistele teenijatele, kui nad abiellumise puhul vabatahtlikult teenistusest lahkuvad, ühekordset toetust. Toetuse suurus on: 2. ja 3. teenistusaastal neljakordne, 6. ja 7. teenistusaastal seitsmekordne, 8. ja 9. teenistusaastal kaheksakordne, 10. teenistusaastal kümnekordne, 11. teen.-aastal kaheistkümnekordne, 12. ja 13. teen.-aastal neljateistkümnekordne, 14. ja järgmistel teenistusaastatel kuueteistkümnekordne viimase kuu sissetulek. (D.B.Z).